

Mali rječnik govora Turopolja

Nikolić, Gorana

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:921023>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-23**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

UČITELJSKI FAKULTET

ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Gorana Nikolić

MALI RJEČNIK GOVORA TUROPOLJA

Diplomski rad

Zagreb, kolovoz, 2020.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

UČITELJSKI FAKULTET

ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Gorana Nikolić

MALI RJEČNIK GOVORA TUROPOLJA

Diplomski rad

**Mentor rada:
prof. dr. sc. Đuro Blažeka**

Zagreb, kolovoz, 2020.

SADRŽAJ

SAŽETAK

SUMMARY

UVOD.....	1
1. NASELJE STARO ČIČE.....	2
1.1. GEOGRAFSKI POLOŽAJ I STANOVNIŠTVO.....	2
1.2. POVIJEST TUROPOLJA.....	3
1.2.1. POVIJESNI PREGLED.....	4
1.3. POVIJEST ŽUPE	5
1.4. PORIJEKLO IMENA.....	8
1.5. POVIJEST ŠKOLSTVA.....	8
1.6. POZNATE OSOBE U STAROM ČIČU.....	10
1.7. OBIČAJI TUROPOLJSKOG KRAJA.....	12
2. TEMELJNE JEZIČNE OSOBINE GOVORA TUROPOLJA.....	14
2.1. STRANE RIJEČI U TUROPOLJSKOM GOVORU – GERMANIZMI.....	15
3. RJEČNIK TUROPOLJSKOG GOVORA.....	17
4. FRAZEMI U GOVORU STAROG ČIČA.....	51
5. ZAKLJUČAK.....	54
LITERATURA.....	55
IZJAVA O IZVORNOSTI DIPLOMSKOG RADA.....	57

SAŽETAK

Turopolje je geografska regija smještena u Zagrebačkoj županiji između rijeke Save na sjeveru i Vukomeričkih gorica na jugu. U samom srcu Turopolja nedaleko Velike Gorice, smjestilo se naselje Staro Čiče u općini Vukovina. Staro Čiče, kao i župna crkva Pohoda Blažene Djevice Marije pripada vukovinskoj župi. Autor prvog kajkavskog rječnika Juraj Habelić istaknuta je osoba rođena u nekadašnjoj župi Staro Čiče, u selu Kuče. Stanovništvo govori turopoljskim dijalektom koji je jedan od osnovnih kajkavskih dijalekata te je proglašen nematerijalnom kulturnom baštinom. Turopoljski dijalekt obiluje germanizmima koji su posljedica povijesnih zbivanja u tom kraju. U ovome radu prikazano je etnografsko istraživanje turopoljskog dijalekta na području Staroga Čiča te rječnik koji je nastao iz njega. Svrha ovoga rada je očuvanje turopoljskog govora.

Ključne riječi: Turopolje, Staro Čiče, turopoljski dijalekt, baština, rječnik

SUMMARY

A small dictionary of the speech of Turopolje

Turopolje is a geographical region located in Zagreb county between the Sava river in the north and Vukomeričke gorice in the south. In the heart of Turopolje near Velika gorica there is a settlement of Staro Čiče in the municipality of Vukovina.

Staro Čiče as the parish church of the Visitation of the Blessed Virgin Mary also belong to the Vukovina parish. The author of the first Kajkavian dictionary Juraj Habelić is a prominent person born in the former parish Staro Čiče in the village of Kuče. The population speaks the Turopolje dialect which is one of the basic Kajkavian dialects which is recognized and protected as intangible cultural heritage. The Turopolje abounds in Germanisms as a result of historical events in the area. This paper presents the ethnographic research of the Turopolje dialect in the area of Staro Čiče and the dictionary that emerged from it. The purpose of this paper is to preserve the Turopolje dialect.

Key words: Turopolje, Staro Čiče, turopolje dialect, heritage, dictionary

UVOD

Tema ovoga diplomskog rada je Mali rječnik govora Turopolja. Poticaj za ovo istraživanje bilo je preseljenje u turopoljski kraj. Mnogi pojedinci napuštaju rodno mjesto u potrazi za boljom egzistencijom, no i dalje im ono ostaje u posebnom sjećanju. U današnje vrijeme ne postoji baš mnogo pisanih materijala o manjim naseljima iako ona kriju prava bogatstva riječi i fraza koje se gotovo više i ne koriste. U izradi ovog rada mnogo se vremena provelo u razgovorima s domicilnim stanovništvom Staroga Čiča, dok je odabir teme predstavljao pravi izazov s obzirom na činjenicu da sam rođena i odrasla u Virovitici, štokavskom kraju. Premda je kajkavski dijalekt predmet brojnih istraživanja, a turopoljski dijalekt prepoznat kao nematerijalna kulturna baština i time zadan cilj očuvanja istoga još uvijek nije izrađen cjelovit rječnik turopoljskog dijalekta.

U prvom dijelu ovog rada opisuje se bogata povijest Turopolja, povijest staročičke župe, razvoj školstva te poznate osobe koje su doprinijele ugledu Turopolja. U drugom dijelu opisane su glavne značajke turopoljskog dijalekta te sadrži rječnik turopoljskog govora proizašlog iz etnografskog istraživanja govora stanovnika Staroga Čiča i frazeme koji su i danas svakodnevnoj upotrebi.

Cilj ovog rada je prepoznati kulturno i leksičko bogatstvo Turopoljskog kraja te uz pomoć rječnika od preko petstotinjak riječi i fraza pokušati sačuvati što više riječi koje su sve manje u upotrebi, a kao nasljedstvo novim generacijama.

1. NASELJE STARO ČIČE

1.1. GEOGRAFSKI POLOŽAJ I STANOVNIŠTVO

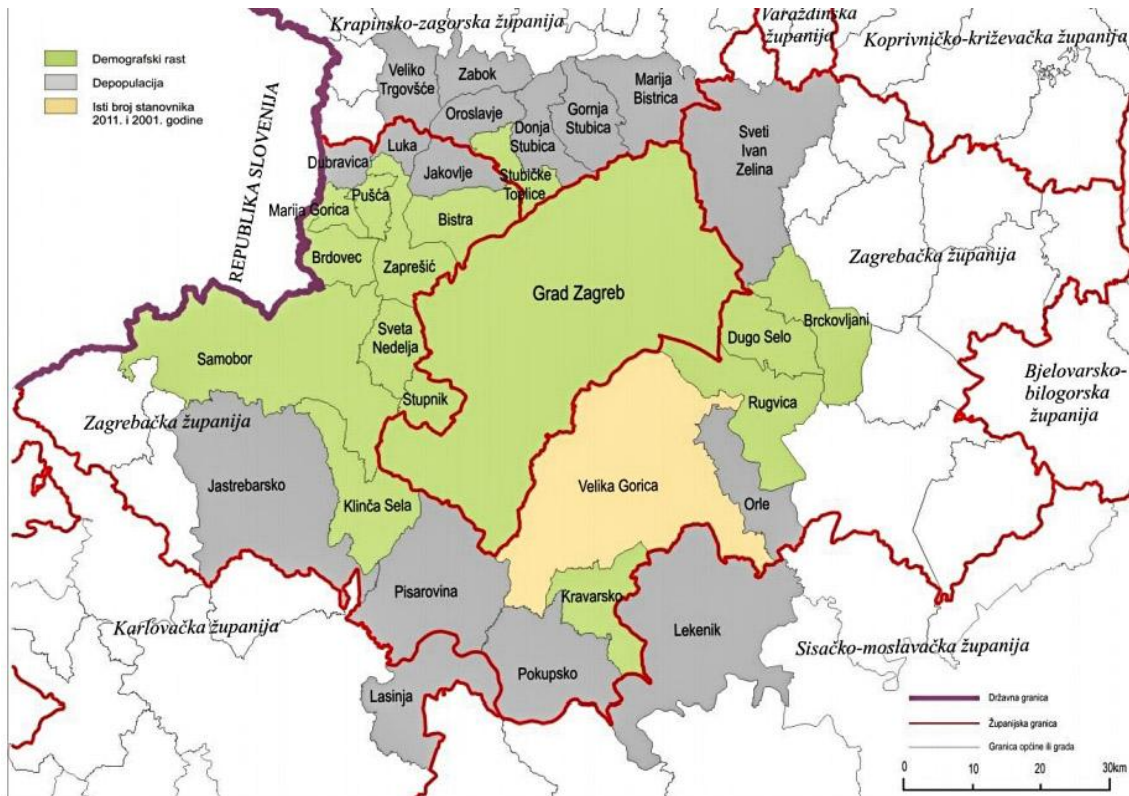
Staro Čiče nalazi se u samom srcu geografske regije Turopolje koje je smješteno u Zagrebačkoj županiji između rijeke Save na sjeveru i Vukomeričkih gorica na jugu. Naselje Staro Čiče udaljeno je svega nekoliko kilometara od grada Velike Gorice kojem administrativno i pripada. Proteže se na površini od 3,02 km². Osim grada Velike Gorice okružuju ga susjedna naselja Vukovina, Novo Čiče, Rakitovec, Jagodno te Kuče.

Slika 1 Geografski položaj Starog Čiča
(www.gorica.hr/zemljovidi/)

Prema posljednjem popisu stanovništva Državnog zavoda za statistiku iz 2011. godine naselje broji 790 stanovnika koji žive u 240 domaćinstava. Gustoća naseljenosti je 261 stanovnik po km². Stanovništvo se sve manje bavi poljoprivredom i uglavnom je orijentirano na grad Veliku Goricu zbog zaposlenja i kasnijeg školovanja. Šojat (2010) navodi da u Turopolju nikada nije bilo većeg doseljavanja niti iseljavanja stanovništva, što i potvrđuju podaci Državnog zavoda za statistiku. Gledajući unatrag kroz povijest gustoća naseljenosti nije se drastično mijenjala od 1857. kada je popisano 227 stanovnika, prvi veći porast

zabilježen je 1953. i govori o broju od 351 stanovnika. Sljedeći veći porast bio je u periodu od 1981. s 472 stanovnika na 790 stanovnika 2011. godine kada je i bio posljednji popis stanovništva. (Državni zavod za statistiku, 1.7.2020.9)

Slika 2 Područja demografskog rasta i područja depopulacije UAZ, 2001-2011.

(Rajić, Pejaković, Derdić, Viboh. 2015, str. 54)

Novi popis stanovništva mogao bi pokazati niže brojke jer se u međuvremenu veći broj obitelji odselio u druge europske gradove u potrazi za boljim uvjetima života, što bi svakako moglo utjecati na gustoću naseljenosti.

1.2. POVIJEST TUROPOLJA

Turopolje ima vrlo bogatu prošlost, a nekada se zvalo Zagrebačko polje. Ime je dobilo po divljem govedu tur koje je zapravo bilo vrsta europskog bizona čije je postojanje na ovim prostorima zadnji put zabilježeno 1800. godine (Laszowski, 1910).

Slika 3 Grbovnica Plemenite općine Turopolje, 1737. g., Hrvatski državni arhiv
<http://visitzagrebcounty.hr/mjesta/velikagorica/plemenita-opcina-turopoljska/>

„Lepo moje Turopole“

Lepo moje Turopole, de su ljudi dobre vole
 Divojčica moja milena, sedi se na moja kolena.

Imaš dome plemenite i starine ponosite.

Imaš vino i šenice i prelepe divojčice.

Gosti tvoje fali saki, za Horvatsku tu si taki.

Narodna popijevka (Miklaušić, 1994, str. 73)

1.2.1. POVIJESNI PREGLED

Prve nastambe zemunika poljodjelaca i stočara zabilježene su još u razdoblju mlađeg kamenog doba 6. do 5. tisućljeća prije Krista u tadašnjem Gradišću pokraj Starog Čiča. Iz toga doba datira korenovska kultura koja je bila poznata po izradi posuđa i različitih oruđa. U bakrenom dobu, odnosno u doba eneolitika formirale su se indoeuropske plemenske zajednice, a na području Staroga Čiča bila je prisutna vučedolska kultura koja je obilovala proizvodima od bakra. Brončano doba donijelo je ukrašavanje keramike licenskim stilom, kasno brončano doba obilježilo je utjecaj keltske kulture na ovaj dio Turopolja (Grad Velika Gorica, 12.5.2020). Andautonija koja je i danas poznata kao bogato arheološko nalazište u Šćitarjevu bila je pokorena nakon rimskih osvajanja. Rimljani su svojim osvajanjem donijeli i nešto pozitivno, Andautonija je nakon njihove urbanizacije postala velika savska luka i mjesto od velikog strateškog značaja zbog povezanosti prometnih pravaca u državi. Kraj Andautonije, odnosno njen krah inicira velika seoba naroda krajem 4. stoljeća. Iz vremena

Karla Velikog poznati su bogati nalazi oko 800. godine starohrvatskih grobova na području današnje Velike Gorice i Novog Čiča.

U vrijeme plemenite općine Turopoljske, turopoljskim se županom moglo postati jedino ako je bio izabran od drugih turopoljskih plemića. Turopoljci su se zbog učestalih agresivnih napada Turaka ujedinili u Turopoljsko bratstvo kojem je pristupio i slavni hrvatski ban Ivan Drašković. Turopolje je kasnije bilo i na meti agresije i okupacije Napoleonove vojske, no odlaskom iste Turopoljci uspijevaju obnoviti svoju samoupravu sa sjedištem u Velikoj Gorici. Veliki društveni, kulturni i prometni uspon cijelo Turopolje doživljava od 1848. godine (Laszowski, 1910). Turopoljcima je 20. stoljeće predstavljalo vrlo turbulentno razdoblje jer su se našli između vladavina totalitarističkih režima na putu do današnje demokratske države. Inače tipično agrarni kraj doživio je nagli razvoj stočarstva, zanatstva, modernog obrtništva te prerađivačkih industrija (Grad Velika Gorica, www.gorica.hr).

Turopolje je uspjelo sačuvati svoju tradiciju, kulturu i običaje, a 2017. godine uz svestranu pomoć i zalaganje istaknutog jezikoslovca i kajkavologa prof. dr. Mije Lončarića Turopoljski dijalekt je uz već potvrđene Jurjevske običaje Turopolja potvrđen nematerijalnim kulturnim dobrom (Grad Velika Gorica, www.gorica.hr)

1.3. POVIJEST ŽUPE

Ime staročičke župe seže u daleku prošlost, a spominje se već 1334. godine. Stanovnici su crkvu Sv. Jurja u Starim Čičama nazivali „Sveti Juraj na bregu savskom“ još u vrijeme župnika Jurja Rusana (1829.–1855.), a zbog činjenice da je ista postojala dok je pored nje tekla rijeka Sava. Slijedom negativnih događaja u povijesti odnosno provalom Turaka župna crkva Sv. Jurja pretrpjela je mnogobrojna oštećenja. Jako teško oskrvnuta, voljom i zalaganjem mještana kasnije je i obnovljena.

U vrijeme župnika Nikole Trnčića crkva je bila mračna, omanja i sagrađena u stilu gradnje tadašnjih seoskih kuća s drvenim krovovima. 1768. godine župu je posjetio arhiđakon Josip Mikić koji je ostao zgrožen zatečenim stanjem. Crkva je imala uništen krov, pod je bio neravan zbog pokopavanja umrlih župljana u unutrašnjosti crkve. Mikić je prozvao župljane zbog izrazito lošeg stanja crkve, zabranio pokapanja unutar crkve s uputom da to čine samo pod zvonikom. Župnik Josip Babočaj Čeh u međuvremenu dao je povećati crkveno zvono što je izazvalo veliko negodovanje kod stanovnika Čiča, Vukovine i Okuja koji su se odlučno usprotivili financiranju te su kao razlog naveli posjedovanje vlastite crkve i groblja u Vukovini. Nakon toga župnik Čeh zabranio je sve ukope na vukovinskom groblju dok se ne popravi crkveni krov i zvonik, ne ogradi župni dvor i ne plati novo veliko crkveno zvono.

Arhiđakon je ponudio kompromis, mogućnost da pokapaju preminule pod uvjetom da plate dvostruku štolu, odnosno crkveni namet. Župljani su se radi toga s vremenom počeli priklanjati Crkvi Blažene Djevice u Vukovini koja je iako veća od matične bila područna crkva te su se u njoj počele obavljati i župne funkcije. Događaji koji su uslijedili doveli su do toga da je Crkva Sv. Jurja postala područna i domaća kapela. Arhiđakon Ignacije Župančić 1799. posjetio je župu i primijetio je da nije bilo nikakvih pozitivnih promjena što je i na kraju dovelo 1805. do potpunog urušavanja (Laszowski, 1911).

Slika 4 Kapelica sv. Jurja, 1969., Staro Čiče (Pernar-Robić, Cvetnić, 2005, str.86)

Na mjestu srušene crkve 1969. godine u Starome Čiču podignuta je kapelica Sv. Jurja u čast Isusa Krista i Sv. Jurja Mučenika. Osim kapelice 2003. godine podignuta je u Starome Čiču još jedna kapelica Uskrsnom Isusu (Pernar-Robić, Cvetnić, 2005).

Slika 5 Kapelica Uskrsloga Krista, 2003., Staro Čiče
(Pernar-Robić, Cvetnić, 2005, str.89)

Stari župni dvor datira iz daleke 1831., dok novi župni dvor 1994. dao je sagraditi župnik Đuro Sabolek koji posjeduje jednu od najbogatijih i najvrjednijih župnih biblioteka.

Slika 6 Stari (1831.) i Novi (1994.) župni dvor, Staro Čiče
(Pernar-Robić, Cvetnić, 2005, str.90)

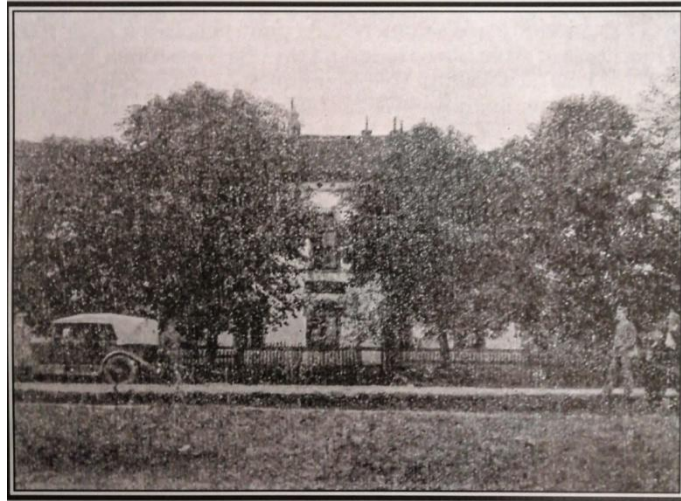
Stanovnici Starog Čiča i Vukovine danas sva misna slavlja obavljaju u župnoj crkvi Pohoda Blažene Djevice Marije u Vukovini koja se smatra najstarijim marijanskim svetištem u ovom dijelu Hrvatske. Crkva je izgrađena u kasnobaroknom – klasicističkom stilu, a tijekom godina mnogo je puta bila nadograđivana, a u njoj nalazi se vrijedna zbirka zavjetnih darova vjernika kojima je Majka Božja Vukovinska pomogla. Svake godine 15. kolovoza u njoj se okuplja mnoštvo hodočasnika kako bi proslavili najvažnije obilježje ove župe, blagdan Velike Gospe (Pernar-Robić, Cvetnić, 2005).

1.4. PORIJEKLO IMENA

U prošlosti je naselje Staro Čiče bilo poznato pod nazivom Čičan ili Čečan. Navodi se da je u njemu postajao utvrđeni dvorac koji je jako oštećen u borbi za vrijeme vladavine kralja Andrije. Zanimljivo je da su u to vrijeme stanovnici Čiča mogli slobodno raspolagati svojim imetkom te da je u to vrijeme u Čiču bilo mnogo lokalnih plemića (Laszovski, 1910).

1.5. POVIJEST ŠKOLSTVA

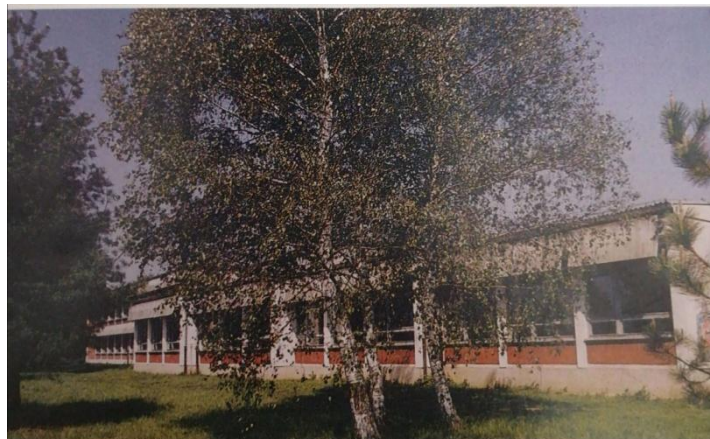
U Hrvatskoj baš kao i u drugim zapadnoeuropskim zemljama počeci školstva prema Gmazu (1998) bili su u potpunosti ovisni o katoličkoj crkvi i to sve do 18. stoljeća. Carica Marija Terezija 1774. godine izdala je naredbu „Opći školski red“ (Allgemeine Schulordnung) kojom je pokrenula veliku školsku reformu, posebno u osnovnom školstvu (Gmaz, 1998). Značajan utjecaj na razvoj školstva u turopoljskome kraju imala su politička previranja. Nikola Folnegović (1821.- 1884.) od 1885. godine pa se do svoje smrti kao župnik osobito se zalagao za osnivanje prve pučke škole. Škola je započela radom 1857. godine u prostorijama župnog dvora u Starom Čiču. Uskoro su ipak postali svjesni potrebe školske zgrade te su preuredili staro spremište za sijeno koje su obložili daskama. Iste godine općina je kupila kuću u vlasništvu vlastelina Ivana pl. Trpuca koju su namijenili za stanovanje učitelja. Tadašnja zgrada sastojala se od dvije učionice, a u prizemlju su se nalazila dva stana za učitelje. Tijekom duge povijesti mnogo je učitelja i učiteljica podučavalo djecu u vukovinskoj školi, a kao prvi učitelj navodi se Josip Meštrović (Laszowski, Barlè, Deželić, Šenoa 1924).

Slika 7 Škola u Vukovini nekad (Laszowski i sur., 1924, str.37)

Osim njega u literaturi se spominju Josip Barlè, Franjo Galić, Dragutin Kušan, Barica Dragman, Dragica pl. Tompa, Franjo Vrbik, Vladimir Čukac, Mirko Tretinjak te mnogi drugi koji su dali svoj doprinos školstvu. Nakon velikog požara u kojem je izgorjela stara zgrada u Vukovini, izgrađena je 1976. nova škola u Gornjem Podotočju koja je i danas u funkciji. Škola se sastoji od sportske dvorane s pratećim prostorijama, dvanaest učionica, šest područnih škola (Mraclin, Buševac, Rakitovec, Novo Čiče, Bukevje i Veleševac) te matične škole Vukovina. Sve područne škole su četverorazredne, a veliki problem predstavlja njihova velika udaljenost od matične škole (Gmaz,1998).

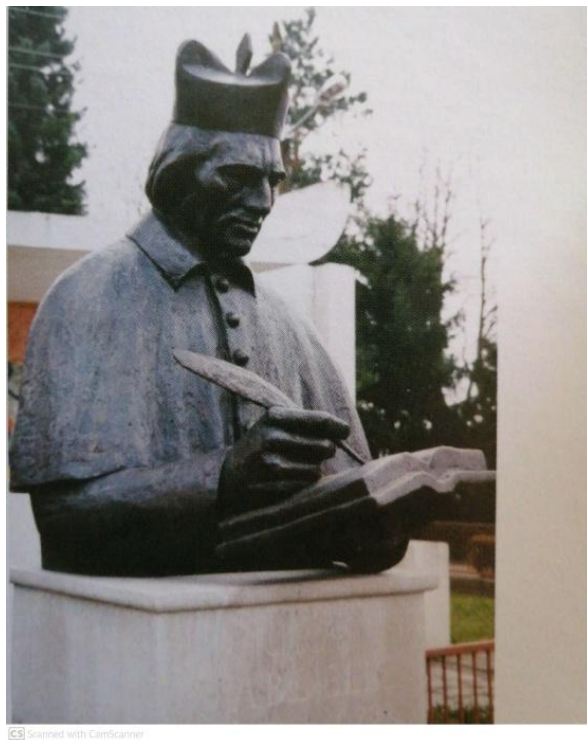
U matičnoj školi Vukovina 2019. provedena je energetska obnova, a nastavničko osoblje iako suočeno s raznolikim izazovima daje sve od sebe kako bi učenici dobili kvalitetnu naobrazbu. Njihov trud ogleda se u odličnim rezultatima vukovinskih učenika na različitim natjecanjima.

Slika 8 Škola u Vukovini danas (Gmaz, 1998, str.25)

1.6. POZNATE OSOBE U STAROM ČIČU

Kao jednu od najistaknutijih osoba turopoljskog kraja svakako treba istaknuti velikog kajkavskog književnika, isusovca, profesora i rektora Zagrebačkog isusovačkog kolegija Juraja Habelića. Habelić je rodom iz sela Kuče u tadašnjoj župi Staro Čiče i autor prvog kajkavskog rječnika iz 1670. godine. Zbog njegovog velikog doprinosa turopoljskom dijalektu smatra se da je isti potrebno dodatno istraživati i sačuvati njegov značaj. U svojim mnogobrojnim djelima opisivao je socijalne probleme svoga vremena i političke događaje kao na primjer u djelima Zercalo Marijansko i Prvi otca našeg Adama greh (Šojat, 1974). Iako osporavan od strane nekih kritičara i proglašavan kompilatorom svojih djela, Habelić zauzima jedno od najistaknutijih mjesta među kajkavskim piscima baroknog razdoblja i to kao cijenjena i poznata osoba (Šojat, 1974). U njegovu čast podignut je spomenik u Starom Čiču, a osnovna škola u Velikoj Gorici kao i knjižnica Isusovačkog fakulteta u Zagrebu nose njegovo ime.

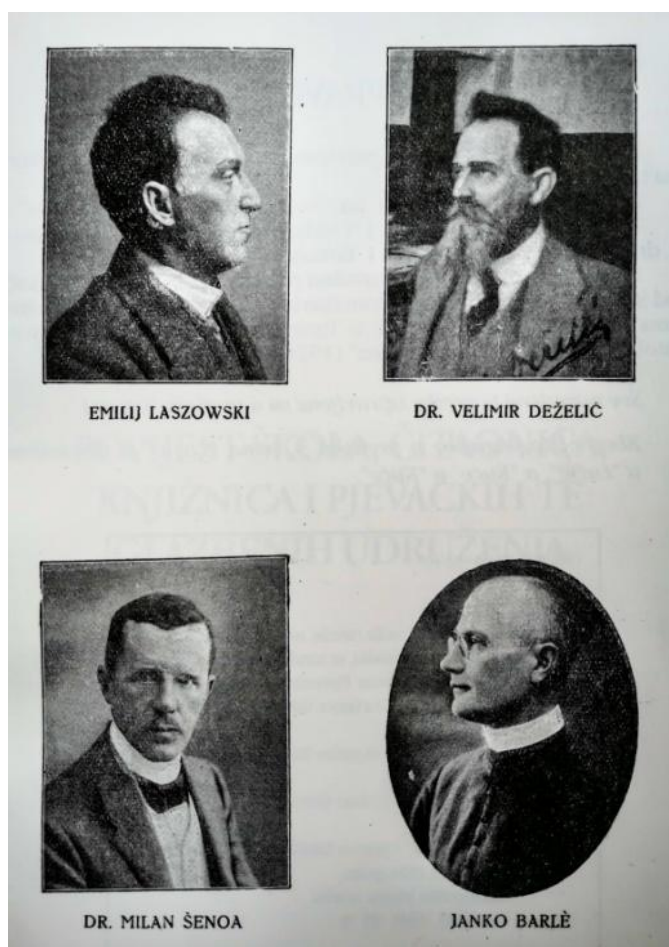
Slika 9 Juraj Habelić, spomenik 1995. (Pernar-Robić, Cvetnić, 2005, str.195)

August Šenoa, sljedeća je istaknuta osoba koja je tijekom života iskazivao svoju veliku naklonost Turopolju. Ovaj poznati hrvatski romanopisac, pripovjedač i pjesnik spletom okolnosti upoznao je u Velikoj Gorici Slavu pl. Ištvančić kojom se ubrzo i oženio, a ona mu je tijekom cijeloga života bila muza i podrška u radu. Njegov sin Milan Šenoa je s Emilijem

Laszowskim surađivao na djelu Povijest plemenite općine Turopolja, dok je drugi sin Branko oslikavao turopoljski kraj. Posebno se Šenoa u djelima Diogeneš, Mladi gospodin i Turopoljski top dotaknuo Turopolja (Laszowski i sur., 1924).

Franjo pl. Lučić rođen u Kučama 1889. godine istaknuo se kao vrsan hrvatski skladatelj, orguljaš i glazbeni teoretičar. Bio je i župan Plemenite općine turopoljske, dao izgraditi niz škola, knjižnica i čitaonica, a 1925. godine skladao je i turopoljsku himnu (Gmaz, 1998).

Emilij Laszowski istaknuti hrvatski povjesničar, kulturni djelatnik i arhivist, veliki domoljub i intelektualac, te veliki promicatelj važnosti Turopolja i njegove povijesti. U svome vrijednome djelu „Povijest plemenite općine Turopolja“ u tri sveska upoznaje čitaoce s bitnim činjenicama iz povijesti Turopolja. Tako u prvome svesku piše o povijesti Turopolja, njegovom plemstvu i provalama Turaka, u drugome opisuje crkve i crkvene redove te njihove odnose, a u posljednjem svesku predočava prosvjetni rad, opisuje istaknute osobe, navodi knjižnice, čitaonice, udruge te ističe važnost navedenih u promicanju značaja turopoljskog kraja i za sljedeće generacije (Gmaz, 1998).

Slika 10 Autori Povijest plem.općine Turopolja (Laszowski i sur., 1924)

1.7. OBIČAJI TUROPOLJSKOG KRAJA

Turopoljski kraj je bogat arheološkim nalazima starih kultura, ali i vrijednom kulturnom baštinom i običajima. Premuž-Đipalo (2004) navodi da su Jurjevski običaji proglašeni kulturnim nematerijalnim dobrom, a u prošlosti su označavali prve seljačke radove u godini. Dugi niz stoljeća Jurjevo se u Hrvatskoj slavilo 24. travnja te se tek nakon raskida hrvatskih i mađarskih političkih odnosa počelo slaviti 23. travnja. Legenda kaže da je Juraj (visoki rimski časnik) uspio pobijediti i ubiti zmaja te spasiti kraljevnu. Na taj se događaj gledalo kao pobjedu dobra nad zlom i vjere nad nevjerom.

Slika 11 Sveti Juraj ubija zmaja, 1949, vitraj, Pavao Sušilović
(Pernar-Robić, Cvetnić, 2005, str.88)

Običaj je bio da dječaci i djevojčice (jurjaši i jurjašice) hodaju po selima pri tom su jurjaši nosili barjak, dugačku motku s nabodenom jabukom na vrhu ispod koje se vijorila trobojnica i crveni rubac. Odlika Turopolja je upravo nošenje te zastave koju u Starom Čiču zovu *juraj*. U Starom Čiču na Jurjevo se održava misa na mjestu nekadašnje crkve Sv. Jurja te dolazi turopoljska počasna straža “Turopoljska banderij”. Uz Jurjevo se veže i običaj paljenja krijesova koji također imaju simboličko značenje tjeranja bolesti i zla u godini koja tek dolazi. Ti se događaji gotovo više nigdje ne njeguju osim u Lukavcu u kojem se svake godine održava etnomanifestacija “Turopoljsko Jurjevo” koja je u potpunosti komercijalizirana i nema dodirnih točaka s nekadašnjim običajima iz prošlosti Turopolja.

Turopoljska svadba isto je jedno od obilježja turopoljskog kraja, a kako ovaj običaj ne bi pao u zaborav potrudili su se članovi KUD-a iz Buševca “Seljačka sloga” koji svake godine *turopoljsku svadbu* prezentiraju svojim sumještanima.

Slika 12 Turopoljska mlada i prošnja mlade (Miklaušić, 1994 , str.261 i 265)

Iskati blagoslova mladičem!

Svati pri večere stanu v kolo a posmikala zavodi:

Trgala sem rožicu od zemle.
Davala sem dragomu od želje.

Kolo stane, a starešina veli:

Ova deca prose Božeg blagoslova
Prvič od Gospona Boga
I Blažene Device Marije.

Pak kolo ide a posmikala peva:

Trgala sem rožicu v vrčaku
Davala sem mladomu dečaku.

Starešina:

Ova deca prose Božeg blagoslova
Najpredi od Gospona Boga
I Blažene Device Marije
Od se svecov i svetie Bože.

Pak kolo ide a posmikala peva:

Trgala sem rožicu rumenu
Davala sem junaku milenu.

Starešina:

Ova deca prose...
... od oca i majke i se rodbine.

Prisutni i roditelji:

Bog im daj!

Kotakanje je narodna igra u Starom Čiču u vrijeme Uskrsa odnosno Vuzema, a igra se na način da se stanovnici podijele na dolenjce i gorenjce. U igri se baca drveni kotač koji se mora cijelo vrijeme kotrljati po cesti. Na kraju bez obzira na pobjednika svi zajedno odlaze na nogometnu utakmicu, a zatim na uskršnji ručak s obitelji.

Ljeto u Vukovini vrijedna je manifestacija očuvanja starih običaja gdje se svake godine prve nedjelje u kolovozu prezentiraju na radionicama starinska izrada predmeta od gline i komušine te se pripremaju starinska, već pomalo zaboravljena jela (*krumper na plovu*, *krumper v rolu*) uz recitiranje izabranih djela na turopoljskom dijalektu. Vrijedan doprinos svakako daju i područne škole osobito osnovna škola Rakitovec čiji učitelji razredne nastave svojim velikim angažmanom potiču kod mlađih generacija povratak svojim korijenima pripremajući s djecom različite programe na turopoljskom dijalektu.

2. TEMELJNE JEZIČNE OSOBINE GOVORA TUROPOLJA

U hrvatskom jeziku razlikujemo tri narječja i to kajkavsko, čakavsko i štokavsko koja se zatim dijele na dijalekte i poddijalekte s mjesnim govorom (Babić, 2003). Lončarić (1982) navodi da još nema potpune klasifikacije kajkavštine, no iako imaju razlike u podjeli kajkavštine u dijalekte svi svrstavaju turopoljski dijalekt u kajkavsko narječje.

Slika 13 Karta kajkavskog narječja (Lončarić, 1996)

Turopoljski dijalekt objedinjuje turopoljske govore u jednu cjelinu. Kao važne značajke turopoljskog dijalekta važno je napomenuti zamjenu finalnog akuta cirkumfleksom, čuvanje refleksa izjednačenih starih vokalskih fonema, prahrvatske glasove *t* i *d*, odnosno praslavenske *tj* i *dj*. U prvom slučaju izjednačili su se sa starim glasom *č*, a u drugome dao je dvije različite vrijednosti u različitim dijelovima turopoljskog govora te značajke zamjene finalnog *o* (Lončarić, 2017).

Pedesetih godina 20. stoljeća turopoljski govor istraživao je dr. Zvonimir Junković, šezdesetih su to radili dr. Vesna Zečević i dr. Antun Šojat koji je 1982. objavio monografiju Turopoljski govori. Dr. Mijo Lončarić istraživao je 2014. govor sela Staro Čiče, koji je i predmet ovoga rada. U ovom radu istraživan je govor stanovnika Starog Čiča, uže sredine u kojoj se koristi turopoljski govor kako se ne bi otišlo previše u širinu, jer iako autori navode kao najveći problem u očuvanju turopoljskog govora priljev nekajkavskog stanovništva u ove krajeve i sve manju upotrebu leksema specifičnih za kajkavsko narječje bilo bi od iznimne važnosti istražiti govor cijelog područja Turopolja. Prilikom opisa turopoljskog dijalekta

Lončarić (2017) navodi kako se u govoru može primijetiti jak utjecaj zagrebačkog gradskog govora. To se može svakako primijetiti i u govoru stanovnika Starog Čiča zbog blizine i utjecaja Velike Gorice. Lončarić (2017) dijeli turopoljski dijalekt u dva dijela: zapadni koji obuhvaća veći dio Turopolja i istočni u sjeveroistočnom Turopolju i Posavini.

Kako bi uspjeli sačuvati turopoljsku kulturnu baštinu, svoje običaje i govor Ogranak Matice hrvatske organizira projekt Turopoljske večeri koji je važan korak u odupiranju utjecaja grada (Rendulić, 2017).

2.1. STRANE RIJEČI U TUROPOLJSKOM GOVORU - GERMANIZMI

Štebih-Golub (2010) navodi kako je Turopolje tijekom stoljeća, kao i cijela Hrvatska, bilo izloženo stranim utjecajima, stoga se i u turopoljskom dijalektu nalazi mnogo posuđenica iz njemačkog jezika. Ova područja kolonizirali su doseljenici s njemačkog govornog područja što je s vremenom dovelo i do povezivanja domaćeg stanovništva s njima radi obrane od turskih osvajača. Na zadržavanje njemačkog jezika u hrvatskom jeziku, a tako i u turopoljskom dijalektu utjecala je i činjenica da je u počecima školstva njemački bio službeni jezik (Štebih-Golub, 2010). Niže su navedeni neki primjeri germanizama u turopoljskom govoru na području Starog Čiča koji su i dalje u svakodnevnoj upotrebi.

Ajncug m. (der Anzug) *odijelo*

Afinger m. (der Aufhänger) *vješalica*

Brener m. (der Brenner) *plamenik*

Cajt m. (die Zeit) *vrijeme*

Ceker m. (der Zecker) *torba za kupovinu*

Ciferšlus m. (der Ziehverschluss) *patentni zatvarač*

Cug m. (der Zug) *vlak*

Cukor m. (der Zucker) *šećer*

Drot m. (der Draht) *žica*

Fajerceg m. (das Feuerzeug) *upaljač*

Fajrunt m. (der Feierabend) *kraj*

Friškati se gl. (auffrischen) *osvježiti se*

Gajnk m. (der Gang) *hodnik*

Grunt m. (der Grund) *zemljišni posjed*

Gverc m. (das Gewürz) *alkoholno piće na bazi meda*

Lojtra ž. (die Leiter) *ljestve*
Lukna ž. (der Loch) *rupa*
Penzlin m. (der Pinsel) *kist*
Plac m. (der Platz) *sjedalo*
Rikverc pril. (rückwärts) *unatrag*
Šnajderica ž. (die Schneiderin) *krojačica*
Špancerati gl. (spazieren) *šetati*
Šparati gl. (sparen) *štedjeti*
Šporet m. (der Sparherd) *štednjak*
Štenga ž. (die Steige) *stepenica*
Štreka ž. (die Strecke) *udaljenost*
Tancati gl. (tanzen) *plesati*
Trajbati gl. (treiben) *plutati*
Vekerica ž. (der Wecker) *budilica*
Veš m. (die Wäsche) *rublje*
Vura ž. (die Uhr) *sat*
Zic m. (der Sitz) *sjedalo*

3. RJEČNIK TUROPOLJSKOG GOVORA

A

afinger *m. vješalica*

Afinger s dreva mi je najboljši.

ajncug *m. odijelo*

Kupil sem si novi ajncug za mešu.

Ajnpremjuva *ž. juha*

Ajnpremjuva mi je skipela po celom šporetu.

ambrela *ž. kišobran*

Dešč je curel, a nis mogla ambrelu otpreti.

Apšisati *gl. izbljediti*

Ta rubača ti je fajn apšisala.

Avtobus *m. autobus*

Naš avtobus navek kesni.

B

Babica *ž. baka*

Babica je v cirkve.

Bajs *m. bas (instrument)*

Z bajsom sem na Štefanje po selu hodil.

Balavi *prid. mladi*

Još si balavi a bi do sesca došel.

Balavurdija *ž. dječurlija*

Pogleč kaj dela ta balavurdija!

Baloner *m. kišni ogrtač*

Zemi baloner, bu dešč!

Baltica *ž. manja sjekira*

Trešče sem napravil z balticom da s mogel peč zakuriti.

Banzek *m. samohodna pila*

Pile mi dreva z banzekom.

Bažul *m. grah*

Skipel mi se bažul.

Beciklin *m. bicikl*

Opal sem s beciklina.

Bečati *gl. plakati*

Naj bečati kak krava!

Bedača *ž. glupača*

Čkomi zamusana bedača!

Bedak *m. glupan*

Koji si ti bedak!

Beknuti *gl. reči*

Dej neke bekni več jemput!

Beliti se *gl. bijesniti*

Kak se rasbelil.

Berek *m. bara, mlaka*

Race su ti tam v bereku.

Bertija *ž. gostionica*

Od jutra do navečer je visel v bertije.

Bes *m. zloduh*

Bežal je kak da su ga si besi nagajnali.

Betežen *prid. bolestan*

Tak sem se nalejal da sem bil celi teden betežen.

Bežati *gl. trčati*

Nis ti ja za poslom bežal.

Bicko *m. nerast, muška svinja*

Bicko mi je ponorel kad je videl prasicu.

Bigecati *gl. uređivati*

Gle kak se zbigecal!

Biti *gl. tući, udarati*

Jesu su bili na zabavi?

Blazina *ž. perina*

Kak je teplo pod blazinom!

Blejati *gl. buljiti*

Kaj blejiš kak tele?

Bogec *m. jadnik*

Zgledaš kak bogec bistrički!

Bosanec *m. žitelj Bosne*

A jesu se natepli ti Bosanci.

Braborek *m. izraslina*

Pun je braborekof.

Breja *prid. gravidna*

Krava mi je breja.

Brenčati *gl. proizvoditi zvuk*

Brenčiš kak motorka v šumi!

Brener *m. spaljivač dlaka*

Dodaj mi brener da spalimo svinče.

Brežanin *m. stanovnik*

Brežani su opet zgubili v nogometu.

Bucka *ž. podeblja žena*

Fajn se zrihtala ona bucka.

Buflin *m. buhtla (vrsta kolača)*

Buflini su zgoreli.

Bunceck *m. svinjska koljenica*

Kak je fini buncek z jajci.

C

Capa *ž. šapa*

Daj capu flek!

Cedilo *sr. cjedilo za tijesto*

De mi dodaj cedilo!

Ceger *m. kazaljka na satu*

Ceger na cegeru, mislim na te!

Ceker *m. Pletena torba za trgovinu*

Zemi si ceker za dućan.

Cepanica *ž. cjepanica*

Jesi prekalal onu cepanicu?

Ciferšlus *m. patentni zatvarač*

Daj si zapri taj ciferšlus!

Cifrat *se gl. sramiti se*

Zemi si kolača, naj se cifrati!

Cifrati *gl. uređivati*

Za svadbu su nacifrali cele dvorišče.

Ciganica *ž. Romkinja*

Pak su došle ciganice prositi.

Cimati *gl. plašiti*

Tak sem ga snočka scimal da mu se još vrti.

Cirkular *m. stroj za piljenje*

Skoro sem si prste zrezal na cirkular.

Cirkuserati *gl. glupirati se*

Po selu se cirkuseraš kak dvorska luda.

Cirkva *ž. crkva*

V cirkvu sem išel k meši.

Cmakati *gl. ljubiti*

Kaj ju tak navek cmačeš?

Cocnuti *gl. klecnuti*

Noge su mi cecnule na štengami pa sem opal.

Coklin *m. prag* – napravili su mi visoki coklin.

Coprati *gl. vračati*

Naj coprati!

Coprnica *ž. vještica*

Znaš da je ona baba na kraju sela coprnica.

Crkavati *gl. spavati*

Snočka se napil pa tam v štaglu crkava.

Cucek *m. Pas*

Cucka mi noga boli.

Cug *m. Vlak*

Cug mi je pobegel.

Cujzek *sr. Mladunče konja*

Cujzek je kobilu sesnul.

Cukati *gl. navlačiti*

Daj ne cukaj!

Cukor *m. šećer*

Jesi del cukora v kavu?

Cukor repa *ž. šećerna repa*

Jeste okopali cukrenu repu?

Cureti *gl. padati*

Gle kak su se nažrli da cure po cesti!

Cvečarka *ž. cvječarka*

Si videl kak fajn cvečarku imamo?

Cvetast *prid. cvjetni (šaren)*

Kupila sem si lepu, cvetastu kiklu.

Č

Čačkati *gl. izazivati*

Naj čačkati vraga.

Čakati *gl. čekati*

Jesi dugo čakal pri doktoru?

Čariti *gl. nositi*

Kam čariš to dete?

Čariti *gl. vješati*

Naj se čariti po tom dečku!

Čejati *gl. čupati*

Celi dan sem čejal perje.

Čejel *m. češalj*

Navek je nosil čejel v džepu.

Čelavec *m. čovjek bez kose*

Čera sem videl onoga čelavca.

Čelec *m. roj pčela*

Čelec se obesil na slive.

Čepeti *gl. čučati*

Čepel sem celi dan na suncu.

Čera *pril. Jučer*

Čera smo zmetali kukurizu.

Česati *gl. češljati*

Jutros sem se lepo počesala.

Česnuti *gl. udariti*

Ju jesem se česnul na rožnicu.

Češati *gl. gladiti*

Počesi me po plečima.

Češnofka ž. *kobasica*

Fajn su lute češnofke.

Četrtek m. *četvrtak*

V četrtek idemo na more.

Či ž. *kćerka*

Či mi je v zamuš otišla.

Čislo sr. *krunica*

Bake sem kupil čislo na Bistre.

Čižma ž. *čizma*

Zemi si čižme bume gnoj nametali.

Čkometi gl. *šutjeti*

Kaj ta dekla ne zna čkometi?

Čmelec m. *zemna osa*

Čmelci su me spikali.

Čoravec m. *čovjek slabijeg vida*

Čoravec jeden gleč kam ideš!

Čovekof prid. *ljudski*

Cucek je čovekof najbolji prijatelj.

Črep m. *Crijep*

Hižu sem z novim črepom pokrili.

Črešnek m. *grah (vrsta)*

Pemo pobrati črešnek!

Črešnja ž. *trešnja*

Črešnje su mi crvive.

Čreva sr. *Crijeva*

Kam hititi čreva od pajute?

Črno prid. *crno*

Črni je kak vuglen.

Čuklav prid. *sakat*

Pejal je po bombe pa je ostal čuklav.

Čumez m. *nered*

Kakav je tam čumez!

Čumigati gl. *stajati (zbunjeno)*

Kej tak čumigaš kak tele?

Čusnuti *gl. pljusnuti*

Tak sem ga čusnul da je mam opal.

Čušpajz *m. varivo*

Mamo je skuvala čušpajz od kela.

Cvrčati *gl. cvrčati*

Mast več čvrči v kotlu.

D

Dalmatinec *m. stanovnik Dalmacije*

Am je pun Zagreb Dalmatincof.

Dampfati *gl. pušiti*

Ovaj dampfa kak Turčin.

Dečec *m. dječak*

Viš kak je ovaj dečec zrasel!

Dekla *ž. djevojka*

Dekle bute došle na zabavu?

Delanec *m. vino loše kvalitete*

Ovo vino ti je baš pravi delanec.

Denes *pril. danas*

Denes smo bili na senokoše.

Des *m. dan*

Des je tak lepi!

Deska *ž. daska*

Jesi glup kak deska!

Dešč *m. kiša*

Dešč curi kak z kabla.

Dete *sr. dijete*

Ponašaj se ko dete.

Deti *gl. staviti*

Deni pred se fertun da se ne zamažeš.

Difka *ž. bijela kava*

V jutros sem si popil difku.

Dihati *gl. disati*

Tak mi je teško dihati.

Dišeči prid. mirisan

Tak si dišeči kak ružica.

Diši gl. *mirišati*

Ova roža lepo diši.

Dobežati gl. *dotrčati*

Dobežal je z vrta pred deščom.

Dobrodržeči prid. *uščuvan*

Ova baba je još dobrodržeča.

Dojti gl. *doći*

Došel sem vas pozvati da mi dojdete na svadbu.

Doklem pril. *do kada*

Doklem te bum čakal?

Domaći prid. *domaći*

To je pravi domaći kukuruzni kruf.

Domišljavati se gl. *prisjećati se*

Kej se domišljavaš?

Dopeljati gl. *dovesti*

Dopeljal si je novu ženu domov.

Dosaden prid. *dosadan*

Kak si pa ti dosaden!

Dotepenec m. *doseljenik*

Puno je Turopole dotepencof.

Dotepenka ž. *doseljenica*

Ova dotepenka ne razme ni motiku držati.

Dotikavati gl. *ticati*

To se mene ne dotikavle.

Dovleči gl. *dovući*

Od ku si tu kromu dovlekel?

Doživeti gl. *doživjeti*

Doživela je lepa leta.

Dragati gl. *gladiti*

Dej me malo podragaj!

Dreščati gl. *derati se, vikati*

Kej se dreščiš am se ni nič dogodilo?

Drevo *sr. drvo*

V šume sem drevo našel.

Drkati *gl. trčati*

Kej drkaš po dvorišču?

Drmeš *m. vrsta plesa*

Saki Turopolec zna drmeš igrati.

Drobec *m. trbuh*

Snočka me je jako bolel drobec.

Drobno *prid. sitan*

Zemi si drobne penez za dučan.

Droteni *prid. žičani*

On je imel lepi droteni plot.

Drotkefa *ž. žičana četka*

Celi plot sem moral ribat z drotkefom.

Drugam *pril. negdje, drugdje*

Dej vrgni to nekam drugam!

Drveni *prid. ukočen*

Pogleč ga, drveni je kak Kristuš!

Dudeti *gl. kunjati*

Babica dudi pri peči.

Dumeti *gl. gledati u prazno*

Kej sad dumiš?

Dvanajst *br. dvanaest*

Zvadi z rola k dvanajste vure!

Đ

Đipati *gl. luđački skakati*

Naj đipati po tem gumenjaku!

E

Em *veznik pa*

Em sem bil pri njem.

Erodrom *m. aerodrom*

Moj tata je delal na erodromu celi život.

Eroplan *m. avion*

Nad hižom nam stalne eroplani letiju.

F

Fačuk *m. vanbračno dijete*

Jura je tak gizdavo išel z svojim fačukom.

Fajerceg *m. upaljač*

Dej mi fajerceg da prižgem cigaretlina.

Fajn *pril. puno, mnogo*

Na svadbe je bilo fajn jela.

Fajrunt *m. završetak nečega*

Si su se napili i potukli pak je bil fajrunt.

Fakin *m. mangup*

Glej one fakine kej delaju!

Falen Isus *starokršćanski pozdrav*

Falen Isus dekle!

Faliti *gl. hvaliti*

Naj se preveč faliti z mužom.

Fašeranec *m. mljeveno meso*

Čera sam jel kel i fašeranec.

Fela *ž. vrsta*

Koje si ti pak fele?

Fertun *m. pregača*

Svekrva mi zešila novi fertun.

Fest *pril. jako, brzo*

Tak je fest vozil da sem se jedva držala.

Firunga *ž. zavjesa*

Firunge sem vesila i z lojtre opala.

Flašerana *prid. staklena (u boci)*

Ona flašerana voda je puno bolša.

Fleten *prid. zgodan*

Taj dečec je tak fleten.

Fletno *pril. brzo*

Kak to zmečeš bi-nebi moraš biti fletna.

Flisnuti *gl. udariti*

Tak sem ga flisnul da su mu šmrkli zleteli.

Friškati se *gl. osvježiti se*

Daj se pofriškaj možda bum došek k tebi.

Frkati *gl. uvijati*

Dekle frčeju lasi na šerajzlin.

Frntast *prid. prćast*

Imaš lepi frntasti nos.

Fuflati *gl. mrmeljati*

Fufla tak da ga ništ ne razmem.

Furiti *gl. ljutiti*

Kej si si tek nafuril?

Furt *pril. uvijek, stalno*

Ona furt nekaj pripoveda.

Fušariti *gl. kvariti*

Majstor je dobar, ali kad se napije onda fušari.

G

Gacati *gl. hodati po blatu*

Gaca kak raca po vode.

Gajnk *m. hodnik*

Sezul sem se v gajнку.

Gasilana *ž. vatrogasni dom*

Si vatrogasci su v gasilani!

Gizdav *prid. ponosan*

Gazda je bil sav gizdav.

Glasi *prid. glasan*

Naj biti tak glasi!

Glat *pril. s lakoćom*

Se je glat prešlo.

Globalati *gl. glodati*

Globeš tu kost kak cucek.

Gnezdo *sr. gnijezdo*

Pod strehom je lastavičino gnezdo.

Gnoj *m. gnojivo*

Celi dan sem zmetal gnoj po polu.

Goniti *gl. tjerati*

Gonil je kobilu kak vrag svojo mater.

Gospon *m. gospodin*

On je postal velki gospon.

Grdo *prid. ružno*

Kak si si tu grdu kiklu oblekla?

Grej *m. grijeh*

Grej bi bilo to vino hititi.

Greznuti *gl. zaglaviti*

Kola su grezla v blatu.

Grglati *gl. grgljati*

Z kamilicom si je grglal porožaka.

Grintav *prid. slab*

A kaj moreš od tega grintavca očekivati?

Grozdje *sr. grožde*

Grozdje je zrelo.

Grunt *m. posjed*

Otec mi je grunt prepisal!

Gumenjak *m. prikolica*

Vozimo gnoj na gumenjaku.

Gutek *m. grlo boce*

Bum te spikal z gutkom.

Gverc *m. medovina*

Kupil sem gverc na proščenju.

H

Hamper *m. posuda*

Krava je dala hamper mleka.

Handrav *prid. brzoplet*

A je ovaj Joža handrav.

Hititi *gl. baciti*

Hiti svinam detele.

Hiža ž. *kuća*

V hiže nas je bilo puno.

Hoditi gl. *hodati*

Bos sem hodil po dvorišču.

Hopsati gl. *skakutati*

Dečica hopsaju po posteli.

Horno pril. *složno*

Celo selo je horno delalo.

Hrdati gl. *gristi glodajući*

Hrdal je kruf kak miš.

Hud prid. *zao*

Ona baba tam je huda.

Huja ž. *srdžba*

Sneju je prijela huja, bešte si!

I

Iber pril. preko

A zakaj tu nisi ibera hitil?

Igrati gl. *svirati*

Dečki su baš dobro igrali.

Iskati gl. *tražiti*

Očale sem iskal po cele hiže.

Ispitavati gl. *ispitivati*

Prestani me više ispitavati, več sem ti rekel se.

J

Jambrati gl. *gundati*

Dej prestani jambrat!

Jaki prid. *debeo*

Preveć si jaki morel bi zmršaviti.

Jalno prid. *zavidno*

Kej si tak jalen na susedov grunt?

Japek m. *otac*

Moj japek je bil dober čovek.

Jarek *m. jarak*

Zapil sem se i opal v jarek.

Javkala *ž. narikača*

Mrel je, zovite javkalu!

Javkati *gl. jaukati*

Kej tak jafčeš?

Jeden *br. jedan*

Jeden pajcek mi se razbolel.

Jedino *pril. samo*

Jedino ona nije imala beciklin.

Jediti *gl. ljutit*

Naj me jediti sinek!

Jenput *pril. jednom*

Jenput sem bil v Zagrebu

Jurek *m. mali pjetlić*

Jurek je navek kukurikal.

jureti *gl. trčati*

Naj autom jako jureti

Jušcati *gl. ijujukati*

Ona najbolše juška v kolu.

K

Kača *ž. zmija*

Tast mi se kače boji kak crnoga vraga.

Kadeti *gl. dimiti*

Su sem hižu zakadel.

Kajiš *m. remen*

Žena mi je kupila lepi kožni kajiš.

Kalanka *ž. breskva*

Posadil bum nove kalanke.

Katica *ž. patuljasta kokoš*

Katica sedi na jajci.

Kej *upitna riječ što*

Kej opet delaš v kotecu?

Kepec *m. patuljak*

Pogleč ovog zgloda kak kepec!

Kesiti se *gl. ceriti se*

Kej se kesiš navek?

Kesno *pril. kasno*

Snočke je kesno došla doma.

Kikla *ž. haljina*

Kad se prignula kikla joj se zdigla.

Kipec *m. kip*

V cirkvu su vrgli kipec Svetoga Blaža.

Kipeti *gl. vriti*

Mleko mi je zakipelo i zišlo van.

Klafrati *gl. brbljati*

Non stop klafraju pod mešom.

Klamfa *ž. spajalica za drvo*

Fali mi jena klamfa.

Klečati *gl. klečati*

Ko dečec sem furt klečal na kukurizi.

Klesariti se *gl. napadno se smijati*

Kej se bezveze klesariš?

Klop *m. krpelj*

Cucek mi je imal klopa na vuvu.

Klopiti *gl. udariti*

Čkomi bum te klopil.

Ključ *m. ključ*

Opet sem zgubila ključ.

Kmica *ž. tama*

Skoro bu došla kmica.

Kobača *ž. prikolica s košarom*

Vozim prasicu k bicku v kobače.

Kobasa *ž. kobasica*

Ove kobase bumo hitili cucku.

Kolec *m. kolac*

S kolcem sem ga po plečnice opunul.

Koleno *sr. koljeno*

Sedi si na moja kolena!

Komora *ž. ostava*

Deni krumper v komoru.

Kopanja *ž. posuda*

Pajuta denes ni ništ jela z kopanje.

Kopitati se *gl. prebacivati*

Kopitali su se pod bregom.

Kosati *gl. usitnjavati*

Bum ti skosala pa buš leže jel.

Kotakanje *sr. narodna igra*

Za Vuzem bu kotakanje.

Kotec *m. svinjac*

Svinjče sem v kotec zaprl.

Kraflin *m. krafna*

Mamo je spekla krafline.

Krajcati se *gl. mimoilaziti*

Jedva smo se krajcali na putu.

Krepati *gl. uginuti*

Si žugeki su mi krepali.

Krkati *gl. žderati*

Jesu se nakrkali odojka?

Krpice *ž. jelo od tjesta*

Des bum skuvala krpice sa zeljem.

Kruliti *gl. zavijati (trbuh)*

Fajn sem gladan, kruli mi drobec.

Krumper *m. krumpir*

Krumper nam je jako slab ovo leto.

Kruv *m. kruh*

Kruv mi se splesnivil.

Kučiti *gl. kucati*

Kučil sem, al me nisi čul.

Kujna *ž. kuhinja*

S kujne se dimi pak je meso zagorelo.

Kumič *m. kumče*

Pemo kumiču na rođendan.

Kupec *m. skup*

Seno smo slagali na kupec.

Kupec *m. kupac*

Došel mi je kupec za kravu.

Kuriti *gl. ložiti*

Buš ti zakurel tu peč, smrzavamo se!

Kusa *ž. ženka psa*

Hiti kuse kost nek si poje.

Kušnuti *gl. poljubiti*

Kad sem ju v čube kušnul se mi je milo bilo.

Kuvati *gl. kuhati*

Jana kuva gulaše po svadbami.

L

Lače *ž. hlače*

Lače su mi ble preširoke.

Lačica *ž. čarapa*

Lačica mi se preprnavela.

Ladetina *ž. želatinasto jelo*

Ladetina se ladi u gajнку.

Lalavka *ž. čeljust*

Meso je bilo trdo da me se lalavka bolela.

Lasi *ž. kosa*

Bum ti počupal te masne lasi!

Lepica *ž. moljac*

Puno najže je lepic.

Les *ž. ograda*

Les mi se zvisela, moram ju popraviti.

Lesica *ž. lisica*

Si lukava kak lesica.

Letati *gl. letjeti*

Škvorci letaju z murve na murvu.

Leto *sr. godina*

Još je jeno leto prošlo.

Ličilo *sr. boja*

Kupil sem lepo ličilo.

Ličiti *gl. bojati*

Moram oličiti štagel.

Lonec *m. lonac*

Skuvala sem lonec krumpere.

Lubleno *prid. milo, drago*

Tuđa žena je navek lubleneša.

Luč *ž. iverje*

Moram natesati luči za jutro.

Lukna *ž. rupa*

Čez luknu sem si deklu gledal.

Lupiti *gl. udariti*

Žena me lupila po plečima.

Luto *prid. ljuto*

Ove kobase su fest lute, ječ ih z kruvom.

M

Maček *m. mačka*

Vlečeš se kak krepani maček.

Malati *gl. ličiti*

Denes sem malal kujnu.

Mam *pril. odmah*

Mam bum došel z bertije.

Mamo *ž. mama*

Mamo deni mi juve v tajnir.

Matovilec *m. salata*

Nabrali smo matovilca na polu.

Meja *ž. međa*

Sused mi je meju zaoral.

Mejiti *gl. razmeđivati*

Zadrugari su se mejili da si zemlu podele.

Meknuti *gl. maknuti*

Mekni se da projdem!

Meliti *gl. mljeti*

Celi dan sem melil kukurizu.

Merica *ž. mjera*

Kupil sem mericu kostajnof.

Merlin *m. mrkva*

Zemla je suva da nis mogel merlin zvaditi.

Meša *ž. misa*

Nedelu pemo k meši.

Miglati *gl. trepatati*

Naj mi miglati muž mi se vrnul.

Mišje vuvo *sr. biljka*

Posadila sem mišje vuvo.

Mišolofka *ž. mišolovka*

Miš se vlovil v mišolofku.

Mreti *gl. umrijeti*

Več se dve lete sprema mreti.

Mrliti *gl. razmazivati*

Kej mrliš po tajniru.

Mrtvec *m. mrtvac*

Mrtvec je pri susedu v hiže.

Mrzlo *prid. hladno*

Taj se ni vruć mrzle vode napil!

Mučati *gl. šutjeti*

Muči tam baba!

Mustači *m. brkovi*

Imel je tak lepe mustače.

N

Nacejati *gl. napijati*

Naj se bezveze nacejavati!

Načekuvati *gl. dugo čekati*

Poštara sem načekovala za penziju.

Nadodojti *gl. nadoći*

Čakam da mi nekej nadodojde.

Najti *gl. naći*

Nis te mogel najti.

Najže *sr. tavan*

Digali smo kukurizu na najže.

Nalejati *gl. uliti*

Očeš da ti nalejem gverca?

Nalukavati *gl. viriti*

Nalukaval sem se susedi pod kiklu.

Nametati *gl. izvršiti veliku nuždu*

Mamo ja sem se nametal kak torec.

Napeljati *gl. uvesti*

Dešč bu padal, napeljaj kola v štagel.

Napunut *prid. napuhnut*

Drobec mi se napunul od jela.

Natirati *gl. tjerati*

Natirala sem konec v iglu.

Navčiti *gl. naučiti*

Kad se buš navčil kniževni govoriti.

Navek *pril. uvijek*

Za Vuzem smo navek išli pešice v cirkvu.

Nedela *ž. nedjelja*

Saku nedelu idem k meši.

Nemačka *ž. Njemačka*

Nemačka je fajn velika zemla.

Neščetni *prid. nekaj*

Čiji je onaj dečec neščetni?

Ništiti *gl. poništavati*

Daj ništi taj listić.

Noft *m. nokat*

Kakvi su ti to nofti?

Noreti *gl. divljati*

Dej se smiri, naj noreti!

Nuter *pril. unutra*

Navezi traktor nuter v garažu.

O

Obed *m. ručak*

Žena mi je fini obed skuvala.

Obesiti *gl. objesiti*

Obesil se na slivu v slivaru.

Obleči *gl. obući*

Dej se obleči več jenput!

Obluk *m. prozor*

Vruče nam je otpri obluk.

Ocvirek *m. čvarak*

Mesar topi ocvirke v kotlu.

Odpreti *gl. otvoriti*

Odi odpri vrata, negdo zvoni!

Ogenj *ž. vatra*

Zapali ogen v kotlu, bumo rakiju žgali.

Omeknuti *gl. omaknuti*

Omeknulo mu se je pa je preklel Boga.

Ora *ž. početak poljskih radova*

Počela je ora i ljudi su krenuli na pole.

Orej *m. orah*

Fajn je orejov scurelo.

Osem *broj osam*

Moj sinek ima osem let.

Osmuditi *gl. spaliti*

Gusku treba prvo osmuditi

Osuvel *prid. suh , mršav*

Nekak je jako osuvel da nije nešto betežen.

Oštriči *gl. ošišati*

Sestra me čera oštrigala.

Otpeljati *gl. odvesti*

Buš me odpeljal na semen?

Otpirati *gl. otvarati*

Otpri lesu sad bu otec došel domov.

Otpрто *prid. otvoreno*

Odi nuter, vrata su otpрта!

P

Pačiti *gl. smetati*

Pomekni onaj lajt, pači mi!

Pajcek *m. prase*

Pajcek je taman pečen.

Pajdaš *m. prijatelj*

Bil sem z pajdašem v bertiji do jutra.

Pajuta *ž. krmača*

Pajuta je zlegla dvanaest pajcekof.

Pak *pril. opet*

Pak sem se nažrl pive.

Palir *m. graditelj drvenih kuća*

Kučki paliri su delali hiže.

Pečenik *m. pečeni kukuruz*

Idemo v Vukovinu na pečenike.

Peharec *m. vrč*

Dej donesi peharec vina da si spijemo!

Pehati *gl. izazivati, podbadati*

Naj me pehati Bero!

Penezi *m. novac*

Furt mi penez fali.

Penzlin *m. kist*

Kupil sem si novi penzlin, sam dela.

Perilek *m. krpa*

Perem tajnire s perilkom.

Peti *gl. ići*

Kad se završimo pem domov.

Picek *m. pile*

Picek je baš žmano spečen.

Pigati *gl. savijati*

Naj pigati te grane!

Pijača *ž. piće*

Pemo na pijaču v bertiju.

Pocек *m. prag*

Sem se napil pa sem se s poceka spiknul.

Pikati *gl. bosti*

Spikali su me komarci na vrtu.

Pirika *ž. korov*

Nikak da se rešim te pirike.

Piščati *gl. zviždati*

Sudec je piščal penal na utakmici.

Pišek *m. anus*

Pak ga srbi pišek.

Pišliv *prid. crvljiv*

Jabuke su mi ovo leto pišlive.

Plac *m. mjesto*

Rezerviral sem si plac za Veliku Mešu.

Pocек *m. prag*

Sem se napil pa sem se poceka spiknul.

Poculica *ž. kapa, dio narodne nošnje*

Svekrva mi je dala poculicu za zamuš.

Podeleno *pril. podijeljeno*

Podeleno je jelo blagu.

Pofuriti *gl. opeći se*

Polako tu mast mešaj da se nebuš pofuril!

Poiskati *gl. zatražiti*

Poišči mi miščaflin!

Poldan *m. podne*

Ideš k meše poldan?

Pole *sr. polje*

Na polu sem motiku ostavil.

Poleten *prid. poletan*

Kak si ti poleten dečec.

Ponoreti *gl. poludjeti*

Bicko mi je ponorel za onom prasicom.

Poplun *m.pokrivač*

Žena po noči navlači poplun nasebe.

Poprckati *gl. potrubiti*

Dej poprckaj kad dojdeš.

Porižak *m. grkljan*

Kad te primem za porížak!

Posasiti se *gl. umiriti se*

Posasi se, bu sve dobre!

Potela *m. krevet*

Kesno je, idemo v postelu spat.

Pošemeriti *gl. poremetiti*

Pošemeril si mi celi plan.

Potepati *gl. upropastiti*

Potepel si jeceli život.

Pražetina *ž. kajgana jaja*

Tri jajca sem si v pražetinu zmešal.

Prebirati *gl. prebrati*

Prebirali smo bažul.

Prehoja *ž. gužva*

Joj koja je to prehoja!

Prejti *gl. otići negdje*

Idemo prejti kumu na gemišť.

Prignuti *gl. sagnuti*

Suseda se prignula, oči su mi skoro zletele.

Prijeti *gl. primiti*

Dej primli tu puru da joj glavu odsečem!

Pušćati *gl. puštati*

Pušća mi guma na beciklinu.

R

Raca *ž. patka*

Ova raca je baš fajn spečena, ječte samo!

Racak *m. patak*

Racak stalno gazi race.

Rajši *pril. radije*

Rajši sem otišel v Zagreb neg Sisek.

Raspreti *gl. rastvoriti*

Raspri obluka da se prozrači!

Rast *m. hrast, vrsta drveta*

Ovaj rast je sto let star.

Rešt *m. zatvor*

Bil je v reštu jer je kral cement.

Rezijti se *gl. razići se*

Rezišli smo se kak rakova deca.

Rivati *gl. gurati*

Kej se rivleš?

Rogle *ž. vile*

Zemi rogle idemo seno nametati.

Rožički *m. rogač*

Svekrva mi je spekla gibanicu z rožičkof.

Rožnica *ž. krovna greda*

Lastavica je napravila gnezdo pod rožnicom.

Rubača *ž. košulja*

Imaš lepu rubaču.

Ruknuti *gl. udariti iznenada*

Ruknul me pod rebra da sem se zvezde videl.

Ruliti *gl. trljati*

A jesem snočka ženi rulil sesce.

Ruška *ž. kruška*

Ruške su već zrele

Ružiti *gl. bučiti*

Maček je celu noć ružil na najžu.

S

Scati *gl. mokriti*

Si se scala, se je mokre?

Se *pril. sve*

Kad smo se napravili, otišli smo spat.

Sega *pril. svega*

Sega je bilo na svadbe.

Sejačica *ž. stroj za sjetvu*

Sejačica je spremna za jesensku setvu.

Semen *m. sajam*

Petek smo išli na semen.

Senjati *gl. sanjati*

Senjal sem te snočka.

Seno *sr. sijeno*

Idemo seno spraviti da nebu dešč opal.

Sesec *ž. dojka*

Si praščiči imaju svoj sesec.

Sezuti *gl. izuti*

Jedva si je sezul čizme.

Sfaliti *gl. nedostajati*

Sfalilo mi je šaku bažula.

Skopati *gl. iskopati*

Skopal sem jamu za zdenec.

Skula *ž. krasta*

Otpale su mi se skule.

Slivar *m. šljivik*

Zrušali smo stari slivar.

Smetje *sr. smeće*

Idem hititi smetje.

Snajti se *gl. snaći se*

Kak se ne znaš snajti?

Sneja *ž. snaha*

Ni ti sneja baš bogzna kaj.

Snočka *pril. sinoć*

Snočka sem kesno išel spat.

Snuboki *m. prošnja*

Petek smo išli v snuboke v Rakitovec.

Soza *ž. suza*

Kam će soza neg na oko.

Spati *gl. spavati*

Nemrem spati, napuava me bažul.

Spešati *gl. omemočati*

Denes sem tak spešal.

Splesniviti *gl. popljesniviti*

Kruv mi se splesnivil.

Spočinen *prid. odmoran*

Jutros sem se zdigel spočinut.

Spominati *gl. razgovarati*

Spominali su se prek plota.

Srbeti *gl. svrbjeti*

Srbi me glava, moral bi je oprati.

Srditi *gl. ljututi*

Naj se srditi kej sem tako kesno došel.

Sreda *ž. srijeda*

Sredu je sejem na Odre.

Srnjak *m. srndać*

Pucal je na srnjaka pa ga fulal.

Steklo *sr. staklo*

Razbil sem steklo v kujni.

Stirati *gl. potjerati*

Stiraj te race!

Stolnak *m. prekrivač za stol*

Dela sem novi stolnak.

Strošek *m. trošak*

To nam je bil veliki strošek.

Svetlo *sr. svjetlo*

Ostavil si svetlo na najžu!

Š

Šalabajzati *gl. hodati okolo*

Žena mi po cele dane po selu šalabajza.

Ščap *m. štap*

Naj me ščapom rivati!

Ščofati *gl. pomalo otkidati*

Ščofni malo kruva, ne bu ti niš!

Šekret *m. zahod*

Ovak lepi šekret još nigdar u životu videla nis.

Šerajzlin *m. žarač*

Šerajzlinom sem žaravku razgrnul.

Šetoflin *m. novčanik*

Zgubila sem šetoflin.

Škrabati *gl. šarati*

Lepše piši, naj škrabati.

Škrlak *m. šešir*

Škrlak mi je opal v gnoj!

Šnajderica *ž. krojačica*

Šnajderica mi je zakrpala lače.

Šparati *gl. štedjeti*

Mora se šparati za stare dane.

Špecati *gl. kišiti*

Počel je dešč špecati.

Šporet *m. peć*

Nameči taj šporet da ne gasne.

Štagel *m. štagalj*

Odi na štagel po slamu.

Štenge *ž. stepenice*

Opal sem z štengi.

Šteti *gl. htjeti*

Štela sem si torte pojesti.

Štrčati *gl. stršati*

Lasi su mu štrčale na se strane.

Štreka *ž. pruga*

Kam se po ove štreke dojde?

Šumast *prid. gluh*

Svekar mi je postal šumast.

T

Tajmir *m. tanjur*

Tajmir je pun vruće juve.

Tancati *gl. plesati*

Celu noć smo tancali v gasilane.

Tat *m. lopov*

Zakleni se da ne bu tat došel.

Teglin *m. tegla*

Opal je teglin i se se rasipalo.

Teknuti *gl. utaknuti*

Teknul je prst v struju.

Tekut *m. nametnik*

Kokoši mi imaju tekute.

Teme *sr. tjeme*

Teme mi je puno prhuti.

Tenki *prid. tanak*

Mamo je razvlekla tenko testo.

Tepsti *gl. tresti*

Treba bolše tepsti taj tepih.

Teri *zamj. koji*

Teri si bil po redu?

Težina *ž. mučnina*

Celi dam ni je težina v drobcu.

Tikvajna *ž. tikva*

Puno mi je pole tikvajna.

Točen *prid. normalan*

Ti nisi točen!

Torec *m. tvor*

Torec mi je odnesel se noći dve kokoši.

Torica *m. čičak*

Pune su mi lače toricov.

Tork *m. utorak*

Tork imam zakazano pri frizere.

Trajbati *gl. mutiti*

Dej strajbaj ta jajca!

Trančerati *gl. čistiti iznutrice*

Si trančerala tog pileka?

Trdo *prid. tvrd*

Kruv je bil fest trdi.

Truden *prid. umoran*

Došel sem truden z posla.

Tuica *ž. pokrivač*

Kad se pokrijem z tuicom mam sem zaspal.

Tuliko *pril. toliko*

Tuliko mi je nametal da nis mogel nositi.

Turen *m. toranj*

Navek na cirkvene turen pogledam kuliko je vur.

V

Valda *čestica valjda*

Valda bu denes došla, obečala mi je.

Vanjkuš *m. jastuk*

Vanjkuš sem si pod glavu del.

Več kak *vez. nego*

Ne bu tak, več kak buš ti rekla.

Vekerica *ž. budilica*

Si navinul vekericu?

Velika zimica *ž. groznica*

Velika zimica me dobro stresla.

Viči *gl. tjerati se*

Prasica se viči.

Vijati *gl. savijati*

Vijali smo železo za deku.

Vleči *gl. vući*

Vlekli smo tele z krave celu noč.

Vnuk *m. unuk*

Vnuk je došel babicu obiti.

Vojka *ž. uže za rublje*

Deni veš na vojku.

Vrabec *m. vrabac*

I ti imaš vrapca v glavi!

Vritnuti *gl. udariti (nogom)*

Kobila me vritnula v štali.

Vrnuti *gl. vratiti*

Vrnula sem se domov.

Vrtati *gl. bušiti*

Vrtal sem rupe za trsje.

Vučiti se *gl. učiti*

Jak kak se nemu ne da vučiti.

Vugni *gl. maknuti se*

Dej se vugni da prejdem!

Vugorek *m. krastavac*

Donesi vugorek z vrta.

Vujča *m. ujak*

Došel bu vujča z Nemačke.

Vujna *ž. ujna*

Vujna je spekla fajn kolača.

Vura *ž. sat*

Vura mi je stala.

Vusnice *ž. usne*

Kak si lepo vusnice namazala.

Vuvo *sr. uho*

Prebušila sem si vuvo za nove rinđeke.

Vuzem *m. Uskrs*

Trebaju mi jaja za Vuzem.

Vužgati *gl. zapaliti*

Vužgal sem seno.

Z

Zabadov *pril. uzalud*

Zabadov si me čakal.

Zabiti *gl. zaboraviti*

Mam sam se zabil v bertije.

Začarati *gl. baciti čaroliju*

Ciganica me začarala.

Začeti *gl. započeti*

Začeli smo kopato kukurizu.

Zafrig *ž. zaprška*

Dok sem pripovedala z susedom zafrig mi je zgorel.

Zaititi *gl. baciti*

Zaitil se z kamenom na škvorca.

Zajec *m. zec*

Tak sem ga poplašil da je bežal kak zajec.

Zaklenuti *gl. zaključati*

Zakleni da nebu tat došel!

Zakuriti *gl. zapaliti*

Zakuri ta dreva čim prije!

Zalejati *gl. zalijevati*

Zalejala sem paprike.

Zaliknuti *gl. zagrcnuti*

Zaliknul sem se dok sem pil gemiš.

Zamusati *gl. zaprljati*

Zamusal se dok je jel sladoled.

Zamuš *pril. udati se*

Samo da ne otiđe v drugo selo zamuš.

Zapirati *gl. zatvarati*

Zapiraj vrata za sobom!

Zaprav *čestica zapravo*

Prav zaprav, ja sem ti pravi otec.

Zarazmeti *gl. razumijeti*

Nisem te dobro zarazmel!

Zarušati *gl. odroniti*

Zarušala mi se jama od šodrane.

Zatrete *gl. uništiti*

Zatrl je celu familiju.

Zdavati *gl. razdijeliti*

Zdavala je dece bombone.

Zdignuti *gl. podići*

Zdignuli smo šenicu na gumenjak.

Zdreckati *gl. usitniti*

Zdreckala je sva jajca.

Zebrati *gl. izabrati*

Išli smo v dućan zebrati novu kujnu.

Zelje *sr. kupus*

Zelje mi je lepo rodilo ovo leto.

Zeti *gl. uzeti*

Zemi si balticu za živicu seči.

Zgublen *prid. izgubljen*

Otkad mu nema žene sav je zgublen.

Ziti *gl. izaći*

Svi moramo ziti van.

Zlajati *gl. odati*

Opet se zlajal ženi.

Zmesti *gl. pomesti*

Navek joj je bilo teško zmesti kujnu.

Zmišljavati *gl. izmišljati*

Navek se zmišljavaš!

Zmlaviti *gl. smlaviti, tamaniti*

Zmlavila sem punu zdelu šalate.

Zmoknuti *gl. pokisnuti*

Zmokli smo da gača.

Zobati *gl. jesti*

Zobal sem grozdje.

Zrok *m. razlog*

Sneja je bila zrok sake svađe v hiži.

Zubci *m. grablje*

Zubcima sem travu zubljal.

Zutra *pril. sutra*

Zutra pem na semen.

Zviseti *gl. ne uspjeti*

Zvisel sem pri susedi.

Zvisokoga *pril. umišljeno*

Kaj me glediš tak zvisokoga?

Ž

Žaluvati *gl. žaliti*

Celo leto smo žalovali za pokojnom.

Žaravka *ž. žar*

Još je bilo žaravke kad sem se zdigel.

Železje *sr. željezo*

Puno mi je dvorišče železja.

Želva *ž. kornjača*

Mesto ribe mi se želva za udicu zakačila.

Žitek *m. žito*

Žitek je propal od preveč dešča.

Žmahno *prid. ukusno, tečno*

Odojek je tak žmahno pečen.

Žmikati *gl. stiskati*

Tak sem se oznojil da sem si mogel majicu žmikati.

Žnora *ž. uže*

Žnora od pegle mi je prekratka.

Žreti *gl. žderati*

Tak sem se nažrl denes pri sneji.

Žugek *m. mlado od guske*

Puno se žugekov zleglo.

Žuhko *prid. gorko*

Vugorki su fest žuhki.

4. FRAZEMI U GOVORU STAROG ČIČA

Frazemi su skupina riječi kojoj je značenje drugačije nego što bi moglo biti u zbroju značenja tih riječi. Znanost koja proučava frazeme je frazeologija, a za isti termin literatura navodi i značenje da je ona ukupnost svih frazema nekog jezika (<https://proleksis.lzmk.hr>). Prikupljajući građu za rječnik turopoljskog govora primijetila sam da govor obiluje frazemima koji se i danas koriste u govoru stanovnika Starog Čiča. Kako bi se što kvalitetnije usporedili nekadašnji frazemi u ovome radu korištena je knjiga „Plemeniti puti“ Miklaušića iz 1994. godine što je dovelo da zaključka da iako se radi o sličnim frazemima iz područja Donje Lomnice ipak postoje razlike u onima iz Starog Čiča.

U daljnjem tekstu navedeni su primjeri rečenica za određene frazeme kako bi se potvrdilo njihovo značenje. Rečenice obiluju sarkazmom i humorom stanovnika ovog kraja te im to daje posebnu draž.

Bi suv čez vodu prešel

Taj pijanec se vino bi popil čak bi suv čez vodu prešel.

Bi te vredno po smrt poslati

Bi te vredno po smrt poslati tak si fletna pri delu.

Bole ikak neg nikak

Bole ikak neg nikak veliju naši stari.

Budu vas babaroge

Deca, budu vas babaroge kaj ste pak delali?

Bumo videli rekli su slepci

Taj se navek nekaj zmotava ne bu niš od sega to je ono kak i ono bumo videli rekli su slepci.

Buš rakije popil

Kad ti dojde stari domov buš rakije popil da ti bude se rit crlena.

Bu ti veter vuva odnesel

Bu ti veter te tri lasi odnesel daj si deni škrlak.

Bu vrnul gda i vrabec žitek

Je taj ti bul vrnul penez gda i vrabec šenicu.

Bu zajec iskal majčicu svoju

Joj, tak je zima de se sneg škripi pod nogami, bu zajec iskal majčicu svoju.

Da je bole nebi valalo

Furt me nekaj boli, al' da je bole ne bi valalo bi moral više delati.

De gori naj podžigati

De gori naj podžigati, sneja je huda dekla.

Dela ražen, a zajec v šume

Kaj delaš ražen, a zajec ti je v šume s čim buš delal kad nemaš s čim.

Do je dober pri jelu je i pri delu

Do je dober pri jelu je i pri delu, a ti si samo dober pri pijači.

Drži se kak pijavice

Drži se svoje žene kak pijavice.

Drži se koj kisela repa

Pogleč sam babicu, drži se koj kisela repa.

Ide prek vode po vodu

Gle ga pravi mudrijaš kak i njegov otec, ide prek vode po vodu.

Jen bedak more više pitati neg devet mudri znati

Jen bedak more više pitati neg devet mudri znati taki ti navek nekaj pametuju.

Je zima se drevo puca

Gle muž se me kosti boliju ni ni čudo vani je takva da se dreva v šumi pucaju.

Kaj se mora ni teško

Je sused kaj da ti velim kad se mora ni niš teško, znaš i sam da ovi mladi nečeju ništ delati imaš takvoga jenoga doma.

Kak tele v šara vrata

Kaj u me blejiš kak tele v šara vrata?

Ki se sam ceni malo vredi

Navek se fali kak Cigan sega kojna, a ni vreden ni kuliko črno pod noftom ima.

Lepa reč i železna vrata otpira

Muž kaj sem rintaš odi susedu i lepo ga zaprosi da ti pomogne znaš i sam da lepa reč i železna vrata otpira.

Naj blazniti

Naj blazniti naranil si me za tjeden dan.

Naj debelu gusku šopati

Taj ti ima preveč penez to ti je kaj da bi debelu gusku šopal.

Navečer se obuva, a v jutro sezuva – Čerak naj se za toga ženiti taj se navečr se obuva, a v jutro sezuva baš mu sirota za leto dan v rešta kolač nosila.

Navek z perom gladiti

Joj taj ti je mimožek navek smo ga morali z perom po riti gladiti da bi neke napravil.

Na vrbi rodi grozdje

Taj se bu pijače ostavil kad na vrbi rodi grozdje.

Ni vrit ni mimo –

Je kaj da ti velim ta ti je kikla ni vrit ni mimo.

Odi spat

Kaj to delaš pešeš po meni odi spat!

Opala mu sekira v med

Je pravu našel, bogatu s tri rali šume opala mu je sekira v med.

Peš pod kvočku

Tak si mali da bi pod kvočku stal.

Prešla baba z kolači

Prešla baba z kolači kaj bi sad štel.

Preštimano se držati

Drži se tak preštimano ko da ni odovud.

Se mu za vuvi puca

Gleč kak lakomo je se mu za vuvi puca, se bu pojel kak pajuta napoj.

Tiha voda brege dere

Glečte dečki smo rekli miren i niokov, a kad ono tiha voda brege dere.

To ti je sirovo

To ti je sirova gibanica, zemi samo naj se cifrati!

To je bogu za plakati

Tuliko zemle ima, a niš ni posejal to je Bogu za plakati.

Više vredi dober prijatelj neg rođak

Više ti vredi dober prijatelj neg rođeni brat koji ti je se zel.

Vragu z torbe opal

Zločesti je kak da je vragu z torbe opal.

Vuk sit ovce na broju

Vuk sit ovce na broju to tak nemre bit negdo mora nekaj zgubiti.

Zutra bumo belo gledeli

Loči, loči lakomica jena se bu potrošil, a zutra bumo belo gledeli.

Z vaših zubi v božja vuva

Z vaših zuba v Božja vuva deca draga.

5. ZAKLJUČAK

Staro Čiče smjestilo se u blizini grada Velike Gorice udaljen od njega svega nekoliko kilometara. Poznato je po tvorcu prvog kajkavskog rječnika Juraju Hablediću rođenom u staročičkoj župi te po najstarijem dokumentu „Čunčićev list“ 1521. godine iz mjesta Kuče u istoimenoj župi. Stanovništvo govori turopoljskim dijalektom, no sve se više osjeća utjecaj grada, osobito u govoru mlađeg stanovništva. Velikim zalaganjem istaknutih jezikoslovaca osobito Mije Lončarića, uz Jurjevske običaje i turopoljski dijalekt proglašen je kulturnim nematerijalnim dobrom. Turopoljski je dijalekt vrlo specifičan i bogat, no nedovoljno istražen pa se javlja potreba za izradom cjelovitijeg rječnika turopoljskog dijalekta. Smatram da postoji šansa da se turopoljski govor očuva uz pomoć stručnjaka, jezikoslovaca i dijela stanovništva koje je vrlo ponosno na svoj jezik, povijest i kulturnu baštinu te ih još uvijek njeguje.

Smatram da sam ovim radom doprinijela očuvanju turopoljske baštine, osobito turopoljskog dijalekta te potakla interes drugih za istraživanje osobitosti turopoljskog kraja.

LITERATURA

- Blažeka, Đ. (2018). *Rječnik preloške skupine govora međimurskog dijalekta*. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Državni zavod za statistiku, Preuzeto 1.6.2010: <https://www.dzs.hr/>
- Gmaz, I. (1998). *Školstvo u velikogoričkom kraju 1617.-1997*. Velika Gorica: Narodno sveučilište Velika Gorica, Centar za kulturu, Osnovna škola Eugena Kvaternika.
- Grad Velika Gorica, Preuzeto 11.6.2020: <http://www.gorica.hr/zemljovidi/>
- Miklaušić, V. (1994). *Plemeniti puti*. Donja Lomnica: Matica Hrvatska Ogranak Velika Gorica.
- Laszowski, E. (1910). *Povijest plem. općine Turopolja*. svezak I, pretisak.
- Laszowski, E. (1911). *Povijest plem. općine Turopolja*. svezak II, pretisak.
- Laszowski, E., Barlè, J., Deželić, V., Šenoa, M. (1924). *Povijest plem. općine Turopolja*. Svezak III pretisak. Zagreb.
- Lončarić, M. (1982). Prilog podjeli kajkavskog narječja. *Hrvatski dijalektološki zbornik*, (6), 237-245. Preuzeto 10.5.2020.: <https://hrcak.srce.hr/204502>
- Lomčarić, M. (1996). *Kajkavsko narječje*. Zagreb: Školska knjiga.
- Lončarić, M. (2017). Turopoljski dijalekt. *Luč časopis ogranka Matice Hrvatske u Velikoj Gorici*, 5 (5), 84-92.
- Pernar-Robić, Lj., Cvetnić, S. (2005). *Župa Pohoda Blažene Djevice Marije Vukovina*.
- Premuž-Đipalo, V. (2004). Jurjevski običaji u Turopolju. *Ethnologica Dalmatica* (13), 27-42. Preuzeto 27.7.2010: <https://hrcak.srce.hr/107865>
- Rajić, N., Pejaković, T., Derdić, A., Viboh, D. (2015). Demografska kretanja i pokazatelji funkcionalne povezanosti na području urbane aglomeracije Zagreb. Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj grada. Preuzeto 12.5.2020: www.zagreb.hr .
- Rendulić, S. (2017). Turopoljski dijalekt kao zaštićeno kulturno blago. *Časopis ogranka Matice hrvatske u Velikoj Gorici*, 5 (5), 93-97.
- Šojat, A. (2010). *Turopoljski govori*. Velika Gorica: Plemenita općina Turopolja.
- Šojat, O. (1974). Juraj Habelić 1605.-1678. i njegov književni rad. *Kaj časopis za kulturu i prosvjetu*, 10, 5-30
- Štebih-Golub, B. (2010). Germanizmi u kajkavskome književnom jeziku. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Težak, S., Babić, S. (2003). *Gramatika hrvatskog jezika*. Zagreb: Školska knjiga

Turistička zajednica Zagrebačke županije, Preuzeto 12.7.2020:

<http://visitzagrebcounty.hr/mjesta/velikagorica/plemenita-opcina-turopoljska/> ,.

IZJAVA O IZVORNOSTI DIPLOMSKOG RADA

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

Zahvaljujem mentoru, prof. dr. sc. Đuri Blažeka za pomoć pri odabiru teme diplomskog rada, kao i za savjete i sugestije tijekom provedbe etnografskog istraživanja.

Gorana Nikolić